

חֲוִיית הַקְרִיאה

ילדות*

...על כך, שקיים ספר כזה (רובינזון קרוזו), נודע לי בבית הספר. ביום חורף, בהפ־טקה, סיפרתי לילדים מעשיה, ולפתע אהוד הילדים העיר בבזז — מעשיות — זה שטוונ. רובינזון קרוזו — זה ספר אמיתי.

נמצאו עוד כמה ילדים, שקראו את רובינזון. כולם שיבחו את הספר, אני נעלבתי, שמעשיית סבתי לא מצאה חן, ובו ברגע החלטתי לקרוא את רובינזון כדי שאוכל גם אני לומר עליו: "שטות".

למחרת הבאתי לבית הספר שני כרכים של אנדרסן ואת רובינזון — ספרון דל בכריכה צהובה, ובעמוד הראשון — אדם מזוקן בכיפת פרווה, עם פרוות חיה על הכתפיים. זה לא מצא חן בעיני. ואילו ספרי מעשיות, כולם היו נחמדים, אם כי מרופטים.

בהפסקה הגדולה התחלנו לקרוא את המעשיה המופלאה של אנדרסן, את "הזמיר" — הוא מיד קנה את לבם של כל הילדים. לא הספקתי לגמור את "הזמיר" בבית הספר...

תרגמה מרוסית (בהשמטות)

א ס ת ר ט ר ס י

הד קלוש, אבל מהימן מחשיבות, שמיחסים ילדים לסיפור ריאלי לעומת אגדות בגילים המוקדמים של ביה"ס היסודי, וכן הד קל מהשפעתו הבלעדית של אנדרסן על כל הגילים כנראה. הרי לא רוצים לקרוא "שטויות" ובכל זאת שומעים את "הזמיר" בהתלהבות. למה? — מה יש בה, באגדה המוזרה הזאת, בזמיר האפור האמיתי, המנצח בעימות עם הצעצוע הנוצץ?

מה יש בו, בקיסר הרגשני הזה, המבין לאהוב את האמן האמיתי, את הצפור החיה, המשוררת... הרי לאמתו של דבר, צריך היה הקיסר לעורר בנו סלידה; פיזור הנפש שלו, הזיקנה שלו, מחלתו, רודנותו, המשטר שבארמונו...

ובכל זאת... סולחים לו הכל, אולי רק בשל רגישותו לאמנות, לשירה אמתית בניגוד לנוצץ ומלאכותי, הנוצץ, אבל המלאכותי.

"הזמיר" מיד קנה את לבם של כל הילדים... — עדות קולקטיבית. אי אפשר בלי אגדות. הן בונות את המציאות של העתיד.

א ס ת ר ט ר ס י

* מתוך מ. גורקי, ילדות, הוצאת חידוּסְטוּוֹנִיה לִיטְרַטוּרָה, מוסקוה 1965, ע' 147, פ' 12.